

WOJEWODA ŚWIĘTOKRZYSKI

9/a

ŚWIĘTOKRZYSKI URZĄD WOJEWÓDZKI w Kielcach Oddział Obsługi Klienta	
Wysł. dnia	28.09.2017
L.dz.	zał.
Podpis

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kielce, dnia 27.09.2017 r.

PSZ.II.431.42.2017

Pani Grażyna Chabior
Dyrektor
Ośrodka Pomocy Społecznej
Miasta i Gminy w Jędrzejowie
ul. 11 Listopada 113 b
28 – 300 Jędrzejów

Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach, przesyła wystąpienie pokontrolne z kontroli kompleksowej, która przeprowadzona została w Ośrodku Pomocy Społecznej Miasta i Gminy w Jędrzejowie w dniach **31 sierpnia i 1 września 2017 r.**

Kontrola przeprowadzona była na podstawie:

- art. 186 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2017 r., poz. 697).

Kontrolę przeprowadzili pracownicy Oddziału Nadzoru nad Realizacją Zadań Samorządu Powiatowego i Województwa w Wydziale Polityki Społecznej i Zdrowia, w składzie:

1. Pani Katarzyna Arendarska - Inspektor Wojewódzki (legitymacja służbowa nr 01), upoważnienie nr 700/2017 z dnia 29.08.2017 r. – inspektor kierujący zespołem inspektorów.
2. Pani Anna Konieczna - Inspektor Wojewódzki (legitymacja służbowa nr 02), upoważnienie nr 701/2017 z dnia 29.08.2017 r.
3. Pani Alicja Saran - Inspektor Wojewódzki (legitymacja służbowa nr 04), upoważnienie nr 702/2017 z dnia 29.08.2017 r.

4. Pani Anna Krupa – Pawłowska – Inspektor Wojewódzki (legitymacja służbowa nr 03), upoważnienie nr 703/2017 z dnia 29.05.2017 r.

Zakresem kontroli objęte zostały następujące zadania:

1. Opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny.
2. Kwalifikacje asystentów rodziny i tworzenia możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.
3. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo–wychowawczych przez:
 - a) Zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa.
 - b) Organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających.
 - c) Prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsca dla dzieci.
4. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.
5. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy
6. Koordynowanie działań, o których mowa w art. 8 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Okres objęty kontrolą: 01.01.2016 r. do dnia kontroli.

Ocena skontrolowanej działalności, ze wskazaniem ustaleń, na których została oparta, w szczególności przez określenie stanu faktycznego oraz ujawnionych uchybień lub nieprawidłowości, a także zakres, przyczyny i skutki stwierdzonych uchybień lub nieprawidłowości oraz wskazanie osób odpowiedzialnych za ich powstanie.

Organizacja pracy z rodziną na terenie gminy Jędrzejów.

Ośrodek Pomocy Społecznej Miasta i Gminy w Jędrzejowie jest jednostką organizacyjną Gminy Jędrzejów. Zarządzeniem Nr 38/2012 Burmistrza Miasta Jędrzejów z dnia 14 lutego 2012 r. (zał. nr 2) Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej Miasta i Gminy

w Jędrzejowie została upoważniona do ustanawiania rodziny wspierającej, zawierania i rozwiązywania umów z rodzinami wspierającymi oraz do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny i wydawania w tych sprawach decyzji administracyjnych.

Ośrodek Pomocy Społecznej funkcjonuje w oparciu o statut i regulamin organizacyjny. Statut Ośrodka wprowadzony został Uchwałą Nr XXVII/270/12 Rady Miejskiej w Jędrzejowie z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego statutu OPS Miasta i Gminy w Jędrzejowie. Uchwałą Nr XXXI/248/16 Rady Miejskiej w Jędrzejowie z dnia 22 grudnia 2016 r. wprowadzono zmiany w statucie OPS, które dotyczyły zaktualizowania podstaw prawnych w oparciu o które Ośrodek prowadzi swoją działalność. Z analizy dokumentu wynika, że w podstawach prawnych nie ma zapisów dot. ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Należy jednak zaznaczyć, że zadania realizowane z w/w ustawy jak również ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zostały zapisane w Regulaminie Organizacyjnym OPS wprowadzonym Zarządzeniem Nr 21/2017 Dyrektora OPS Miasta i Gminy w Jędrzejowie z dnia 31.07.2017 r. Pismem znak: Or.50.030.5.2017 z dnia 31.07.2017 r. Burmistrz Miasta Jędrzejów zatwierdził Regulamin Organizacyjny Ośrodka Pomocy Społecznej Miasta i Gminy w Jędrzejowie.

1. Opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Zgodnie z art. 176 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r., poz. 697) do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 - letnich gminnych programów wspierania rodziny. Uchwałą Nr XXI/167/16 Rady Miejskiej w Jędrzejowie z dnia 17 marca 2016 r. został przyjęty *Program Wspierania Rodziny w Gminie Jędrzejów na lata 2016 – 2018*. Głównym założeniem *Programu* jest tworzenie warunków sprzyjających wspieraniu rodziny i jej prawidłowego funkcjonowania, które będzie realizowane poprzez cele szczegółowe takie jak: wspieranie rodziny w wychowywaniu dziecka oraz w pełnieniu funkcji opiekuńczej i wychowawczej, pracę z rodziną w celu zapobiegania sytuacji kryzysowej i zapewnienie bezpieczeństwa dziecku i rodzinie.

W *Programie* ujęto: diagnozę sytuacji rodzin wymagających wsparcia, uwarunkowania prawne podejmowanych działań w ramach programu wspierania rodzin, analizę SWOT, z której wynika, że ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych to najczęstsze przyczyny z jakimi borykają się rodziny wymagające wsparcia. Ponadto w *Programie* określono realizatorów poszczególnych zadań (Gmina Jędrzejów, OPS

w Jędrzejowie, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, poradnia psychologiczno – pedagogiczna, PCPR, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej, Policja, ZPOZ, straż miejska, ognisko wychowawcze w Jędrzejowie), źródła finansowania, monitoring i ewaluację, a także spodziewane efekty i rezultaty wynikające z realizacji programu, takie jak:

- poprawa funkcjonowania rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi,
- przeciwdziałanie umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej,
- zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin celem zapobiegania powstawaniu sytuacji kryzysowych,
- poprawa sytuacji dziecka w rodzinie,
- poprawa stanu bezpieczeństwa rodziny i dziecka,
- wypracowanie procedury dotyczącej analizy sytuacji rodziny pod kątem zasadności przydzielenia asystenta rodziny i rodzin wspierających.

Zgodnie z zapisami *Programu* Ośrodek Pomocy Społecznej sporządza raport z ewaluacji i monitoringu *Programu*, który przedstawiany jest Radzie Miejskiej do 31 marca każdego następnego roku. W bieżącym roku raport zamieszczony został w sprawozdaniu z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny w 2016 r. i przekazany do Urzędu Miasta w Jędrzejowie w dniu 28.03.2017 r.

Podsumowując stwierdzić należy, że *Program* zakłada stworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia rodzin z gminy Jędrzejów.

2. Kwalifikacje asystentów rodziny i tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.

Ośrodek Pomocy Społecznej Miasta i Gminy w Jędrzejowie zatrudnia 5 osób na stanowisku asystenta rodziny, które posiadają kwalifikacje zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (**zał. nr 1 cz. II**). Zgodnie z w/w załącznikiem osoby zatrudnione na stanowisku asystenta rodziny nie były pozbawione władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie była im zawieszona ani ograniczona, nie został nałożony na nie obowiązek alimentacyjny oraz nie były skazane prawomocnym wyrokiem, o których mowa w art. 12 ust. 1 pkt 2 - 4.

Zgodnie z art. 17 ust. 3 i 4 nie stwierdzono również łączenia wykonywania obowiązków asystenta rodziny z zadaniami pracownika socjalnego na terenie Gminy Jędrzejów oraz prowadzenia postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W trakcie kontroli przeanalizowano również zakresy czynności na stanowisku asystenta rodziny, z których wynika, że asystenci realizują zadania wynikające z ustawy o wspieraniu

rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz koordynują działania wynikające z realizacji ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

W okresie objętym kontrolą asystenci rodziny podnosili swoje kwalifikacje poprzez uczestnictwo w szkoleniach, kursach specjalistycznych i zajęciach warsztatowych, o których mowa w załączniku nr 1 cz. II dot. tworzenia możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów do niniejszego wystąpienia. Należy zaznaczyć, że wszyscy asystenci rodziny ukończyli Studium Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Warszawie.

3. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych poprzez:

a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa:

Praca z rodzinami na terenie Gminy Jędrzejów prowadzona jest zgodnie z *Programem Działania Zespołu ds. Asysty Rodzinnej (zał. nr 3)*. Program został wprowadzony Zarządzeniem nr 13/2015 z dnia 30.12.2015 r. Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej Miasta i Gminy w Jędrzejowie. Zarządzeniem powołany również został Zespół ds. Asysty Rodzinnej w skład, którego wchodzi: asystenci rodziny, główny specjalista pracy socjalnej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz pomocy ofiarom przemocy, główny specjalista pracy socjalnej w zakresie podejścia skoncentrowanego na rozwiązaniach. Pracę Zespołu w miarę potrzeb wspiera: pracownik socjalny, psycholog, kierownik sekcji w zakresie zaburzeń psychicznych. Cele i zadania Zespołu, a także organizacja pracy i wzory dokumentów określone zostały w w/w Programie, który należałoby zaktualizować.

GOPS zapewnia rodzinom przeżywającym trudności wsparcie i pomoc poprzez objęcie jej opieką asystenta rodziny. W okresie od 1 stycznia 2016 r. do marca 2017 r. pod opieką asystentów pozostawały 53 rodziny. Aktualnie pod opieką 5 asystentów zatrudnionych w OPS są 43 rodziny, w tym pod opieką jednego asystenta od 9 do 11 rodzin, co jest zgodne z art. 15 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Dziesięć spośród 53 rodzin zostało zobligowanych do współpracy z asystentem przez Sąd (zał. nr 4). W przypadku jednej rodziny – stwierdzono, że została ona objęta opieką asystenta po miesiącu od otrzymania przez Ośrodek postanowienia sądu (zał. nr 5). Zarówno z dokumentacji dotyczącej rodziny jak i wyjaśnienia pisemnego dyrektora (zał. nr 6) wynika, że Ośrodek podejmował próby kontaktu z rodziną wcześniej w jej miejscu pobytu, jednak okazały się one bezskuteczne.

W rodzinach objętych opieką asystenta jest 108 dzieci, z tego 5 dzieci w pieczy zastępczej.

Łącznie w pieczy zastępczej na dzień kontroli umieszczonych było 49 dzieci, co oznacza, że nie wszystkie rodziny, z których dzieci przebywają w pieczy zastępczej – objęte zostały opieką asystenta. Z pisemnego wyjaśnienia dyrektora Ośrodka (**zał. nr 7**) wynika, że rodziny te objęte są wzmożoną pracą socjalną. W miarę możliwości w przypadku tych rodzin zasadne byłoby podjęcie z nimi pracy mającej na celu powrót dzieci pod opiekę rodziców.

W trakcie kontroli przeanalizowano dokumentację 10 rodzin (po 2 rodziny każdego asystenta).

Procedura przydzielania rodzinie asystenta prowadzona jest zgodnie z art. 11 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W przypadku większości rodzin, przed objęciem ich opieką asystenta – prowadzona była z nimi praca socjalna.

Wniosek pracownika socjalnego do dyrektora Ośrodka o przydzielenie rodzinie asystenta i zgoda rodziny na współpracę znajdują się w wywiadzie środowiskowym. Ze względu na trudności we współpracy asystentów z niektórymi rodzinami, kontrolujący zaproponowali, by zgodę rodziny na współpracę z asystentem potwierdzać na odrębnym dokumencie. Natomiast w przypadku braku zgody rodziny – poinformować sąd o sytuacji rodziny i odmowie rodziny na współpracę z asystentem.

W rodzinach objętych opieką asystenta występują następujące problemy: opiekuńczo - wychowawcze, zaniedbania opiekuńczo - wychowawcze i niezaradność w tych sprawach; niskie umiejętności w prowadzeniu gospodarstwa domowego i zarządzanie nim; trudna sytuacja mieszkaniowa; nadużywanie alkoholu; przemoc; konflikty rodzinne; problemy zdrowotne; bezrobocie; niepełnosprawność rodziców i dzieci.

Praca asystentów rodziny prowadzona jest w oparciu o „Plan pracy” (**zał. nr 8**), opracowywany na okres od 1 miesiąca do 3 miesięcy. W przypadku planów opracowywanych na okres dłuższy niż 1 miesiąc sporządzana jest w międzyczasie aktualizacja planu pracy (**zał. nr 9**). Plan pracy opracowywany jest przez asystenta rodziny we współpracy z pracownikiem socjalnym i rodziną. Plany zawierają: imię i nazwisko członka rodziny, z którym opracowany został plan, imię i nazwisko asystenta rodziny i pracownika socjalnego, datę sporządzenia planu, cel główny i cele szczegółowe, a także zakres działań krótkoterminowych, termin ich wykonania oraz informację o osobach odpowiedzialnych za wykonanie, podpis asystenta i pracownika socjalnego oraz przedstawiciela rodziny, z którym plan będzie realizowany. Wyznaczone cele i działania dotyczą bieżących problemów rodziny. W planach brak informacji o przewidywanych efektach. Plany opracowywane są w ciągu jednego miesiąca do kilku (np. 3 miesięcy) od dnia objęcia rodziny opieką asystenta rodziny. Do każdego planu sporządzane są karty pracy, które zawierają bieżące wpisy świadczące o pracy z rodziną (datę kontaktu,

wizyty w środowisku rodzinnym) – zał. nr 10.

W zależności od potrzeb danej rodziny kontakty odbywają się z różną częstotliwością (średnio w ciągu roku, asystent ma kontakt z rodziną od kilku do kilkudziesięciu razy).

W ramach zapewnienia rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa, asystenci rodziny realizują następujące zadania:

udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego.

Rodzinom objętym opieką asystenta udzielano pomocy w celu poprawy ich sytuacji życiowej, poprzez pomoc w dopełnianiu formalności niezbędnych do uzyskania przez rodzinę należnych świadczeń (tj.: dodatek wychowawczy 500 plus, zasiłki rodzinne, celowe, okresowe, posiłki dla dzieci w ramach pomocy Państwa w zakresie dożywiania dzieci, świadczenie rehabilitacyjne) oraz towarzyszenie podczas załatwiania spraw urzędowych. Ponadto asystenci informują rodziny o przysługujących im uprawnieniach do świadczeń, pomocy społecznej oraz procedurze Niebieskiej Karty. Asystenci pomagali rodzinom zdobywać umiejętności niezbędne do prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego poprzez: prowadzenie treningów, udzielanie instruktażu, a także poprzez rozmowy w zakresie prawidłowego gospodarowania finansami (w tym pomoc w sporządzeniu listy wydatków), sprzątanía (w tym angażowania dzieci do dbania o porządek), gotowania (w tym pełnowartościowych posiłków), prania, dbania o zdrowie i higienę oraz w zakresie pielęgnacji i opieki nad dziećmi. W przypadku kilku rodzin zorganizowana została dla nich pomoc rzeczowa (w tym w dwóch przypadkach, w postaci ubranek i zabawek dla dzieci). Asystenci motywowali również rodziny do systematycznej spłaty zobowiązań finansowych i regulowania bieżących opłat;

udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych,

psychologicznych, wychowawczych z dziećmi. W zakresie pomocy w rozwiązywaniu problemów socjalnych, asystenci pomagają rodzinom w uzyskaniu należnych im świadczeń, a także organizują pomoc rzeczową (co opisano powyżej). Ponadto asystenci – motywowali rodziny do poprawy warunków mieszkaniowych i bytowych (w tym zmiany mieszkania). W przypadku większości rodzin, asystenci motywowali, proponowali rodzinom pomoc specjalistyczną w formie konsultacji z psychologiem, psychiatrą, terapeutą do spraw uzależnień czy podjęcia terapii rodzinnej. Ponadto uświadamiano rodzicom potrzebę wizyty z dzieckiem w Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej, a także monitorowano sytuację zdrowotną dzieci (szczepienia, bilanse, wizyty u lekarzy specjalistów). W zakresie pomocy w rozwiązywaniu problemów wychowawczych wsparciem objęto wszystkie rodziny. Pomoc ta realizowana jest

poprzez wzmacnianie kompetencji rodzicielskich (np. poprzez uczęszczanie na zajęcia w „Szkole Rodziców”) oraz udzielanie wskazówek/rozmowy/przekazywanie wiedzy, jak należy postępować z dziećmi, uświadamianiu rodzicom problemów dzieci i ich przyczyn oraz potrzeb dzieci. Asystenci rozmawiają również z dziećmi, motywując je do nauki i systematycznego uczęszczania do szkoły i odrabiania lekcji. Zachęcają rodziców do pomocy dzieciom w nauce i spędzania z nimi czasu wolnego. W zakresie problemów wychowawczych, asystenci rodziny współpracują głównie ze szkołami, przedszkolami, pracownikiem socjalnym, kuratorem, policją, służbą zdrowia, a także różnymi formami pieczy zastępczej;

wspieranie aktywności społecznej. Zadanie to realizowane jest poprzez zachęcanie rodzin do współpracy ze szkołą, przedszkolem, poradnią psychologiczno-pedagogiczną, udziału w imprezach kulturalnych i okolicznościowych organizowanych na terenie gminy; zaproponowanie udziału w warsztatach integracyjno-zabawowych „Karnawał czas zacząć”;

motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej. Asystenci rodzin podejmują rozmowy motywujące z członkami rodzin, przedstawiając im pozytywne skutki i korzyści wynikające z podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Ukazują podopiecznym pozytywne aspekty podjęcia zatrudnienia, podkreślając korzystny wpływ na ich sytuację życiową. Motywują do udziału w pracach społecznie użytecznych i dorywczych, a także do zarejestrowania się w Urzędzie Pracy jako osoba bezrobotna. Asystenci monitorują aktualne oferty rynku pracy i przekazują je członkom rodzin. Ośrodek współpracuje w tym zakresie z Powiatowym Urzędem Pracy w Jędrzejowie;

motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych. Rodziny zachęcane są do udziału w zajęciach organizowanych w „Szkole dla Rodziców”, a także do korzystania z różnego rodzaju wsparcia specjalistycznego (np. terapii rodzin, terapii uzależnień). Ośrodek w okresie objętym kontrolą zorganizował we wszystkich szkołach podstawowych i przedszkolach zajęcia podnoszące kompetencje wychowawcze dla rodziców. Ponadto dla rodzin objętych opieką asystenta rodziny zorganizowane zostały warsztaty integracyjno-zabawowe „Karnawał czas zacząć”, mające na celu podniesienie kompetencji wychowawczych. Uczestniczyło w nich 30 osób.;

udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych. Dzieci z rodzin objętych opieką asystenta korzystają głównie ze wsparcia udzielanego przez asystenta rodziny, pracownika socjalnego oraz pedagoga

i wychowawców szkół, do których uczęszczają. W przypadkach szczególnych rodziny korzystają ze specjalistycznego poradnictwa w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Jędrzejowie. Asystenci rodzin udzielali pomocy rodzinom w ustaleniu terminu badania bądź uświadamiali rodzicom konieczność przebadania dziecka w poradni (6), a także przy ubieganiu się o nauczanie indywidualne (1), motywowali rodziców do podjęcia terapii logopedycznej z dzieckiem (1);

podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin. W sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin, asystenci podejmują działania interwencyjne i zaradcze. Zazwyczaj są to sytuacje, w których dzieci przebywają pod opieką rodziców będących pod wpływem alkoholu, lub pozostają bez opieki osób dorosłych lub dochodzi do przemocy. Wówczas organizowana jest opieka dla dzieci, zazwyczaj poprzez pozostawienie ich pod opieką innych członków rodziny lub dalszej rodziny. Często dochodzi wówczas do interwencji policji. W przypadku powtarzających się poważnych zaniedbań wychowawczo - opiekuńczych i braku możliwości pozostawienia dziecka pod opieką rodziny - zostaje ono umieszczane w pieczy zastępczej. W rodzinach, w których dochodzi do przemocy, zakładana jest Niebieska Karta, a ofiarom oferowana jest pomoc (np. możliwość skorzystania z OIK oraz pobytu w Ośrodku);

prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci. Indywidualne konsultacje wychowawcze dla rodziców i dzieci prowadzone są przez asystentów praktycznie podczas każdej wizyty u rodziny czy kontaktu z rodziną. W bieżącej pracy, asystenci doradzają/udzielają wskazówek rodzicom w problemach opiekuńczo-wychowawczych i pomagają przezwycięzać napotykaną trudności. Podejmują także rozmowy z dziećmi - co potwierdza dokumentacja prowadzona przez asystentów. Wzmacniają kompetencje opiekuńczo-wychowawcze rodziców i edukują w zakresie m.in.: stosowania systemu nagród i kar, spędzania czasu z dziećmi zarówno podczas nauki jak i zabaw, rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych, itp;

dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17. Asystenci dokonują okresowej oceny sytuacji rodziny w formie sprawozdań co pół roku (**zał. nr 11**). Oceny zatwierdzane są przez koordynatora Zespołu do spraw Asysty Rodzinnej – głównego specjalistę pracy socjalnej. Oceny w formie sprawozdań zawierają: datę sporządzenia oceny, opis sytuacji rodziny przed objęciem asystenturą, cele współpracy z rodziną, zadania wykonane w rodzinie w okresie sprawozdawczym oraz osiągnięte efekty, rokowania/wnioski i uwagi;

monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną.

W okresie objętym kontrolą zakończono pracę z 10 rodzinami, w tym w 2016 r. – z 7 rodzinami, a w 2017 r. – z 3 rodzinami (**zał. nr 12**). W przypadku 4 rodzin współpraca została zakończona z powodu zmiany miejsca zamieszkania, jedna rodzina zrezygnowała ze współpracy z asystentem. W przypadku dwóch rodzin – dzieci zostały umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej, w przypadku jednej rodziny dziecko osiągnęło pełnoletność. Spośród 10 rodzin, w przypadku dwóch udało się osiągnąć cele, dzięki czemu rodzina zaczęła funkcjonować samodzielnie. Z rodzinami tymi kontynuowana jest praca socjalna. W przypadku rodzin (3), które zmieniły miejsce zamieszkania – sporządzane są przez pracownika socjalnego notatki służbowe z rozmów telefonicznych z OPS właściwym ze względu na miejsce zamieszkania rodziny. Pracownik socjalny w rozmowie informuje Ośrodek o tym, że na ich terenie przebywa rodzina, która objęta była opieką asystenta (**zał. nr 13**). Natomiast w przypadku jednej rodziny wystosowane zostało pismo do Ośrodka na terenie gminy właściwej ze względu na zamieszkanie rodziny – informujące o sytuacji rodziny i o tym, że rodzina objęta była opieką asystenta (**zał. nr 14**). Zdaniem kontrolujących w przypadku wszystkich rodzin zmieniających miejsce zamieszkania winna być sporządzona informacja pisemna dotycząca rodziny i przesłana do właściwego OPS. W odniesieniu do rodziny z czwórką dzieci, która zrezygnowała ze współpracy z asystentem (**zał. nr 15, zał. nr 16**) należy niezwłocznie o sytuacji rodziny poinformować sąd. Z rodzinami, z którymi zakończono współpracę prowadzony jest monitoring przez pracownika socjalnego i asystenta, poprzez wizyty monitorujące, z których sporządzane są notatki (**zał. nr 17**). Monitoring, w zależności od rodziny prowadzony jest do 12 miesięcy. Na dokumentach z monitoringu brak podpisów osób prowadzących monitoring. W dokumentacji rodzin, z którymi zakończono pracę brak informacji podsumowującej współpracę;

sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach. W okresie objętym kontrolą asystenci rodziny sporządzali opinie o rodzinie i jej członkach we współpracy z pracownikiem socjalnym na wniosek sądu (w roku 2016 - 24 opinie, natomiast w roku 2017 – 20 opinii). Opinie dotyczyły możliwości sprawowania funkcji rodziny zastępczej, postępowań sądowych, informacji o rodzinie i udzielanej pomocy oraz sytuacji rodziny po interwencjach. Asystenci zobligowani są również do sporządzania sprawozdań, w przypadku rodzin, które do współpracy z asystentem zobligował sąd (aktualnie 10 rodzin). Opinie znajdują się w dokumentacji rodziny prowadzonej przez asystentów;

współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny. Współpraca z podmiotami, o których mowa

w art.15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej odbywa się poprzez: konsultacje, rozmowy, wizyty, a także drogą formalną. Jednostki, z którymi asystenci współpracują najczęściej to: przedszkola, szkoły – pedagog, psycholog, nauczyciele; pracownicy socjalni, zespół interdyscyplinarny; placówki opiekuńczo-wychowawcze, Policja, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jędrzejowie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Jędrzejowie, placówki służby zdrowia, Sąd oraz kuratorzy, Powiatowy Urząd Pracy, Punkt Konsultacyjno-Informacyjny do spraw uzależnień;

udział w zespołach do spraw okresowej oceny sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. W okresie objętym kontrolą, asystenci uczestniczyli w 2016 r., w 3 posiedzeniach zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, natomiast w roku bieżącym nie uczestniczyli;

współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w art. 9 a lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną. Asystenci rodziny współpracują z zespołem interdyscyplinarnym, w przypadku rodzin dotkniętych przemocą, a objętych opieką asystenta. W okresie objętym kontrolą w 21 rodzinach wszczęto procedurę „Niebieskiej Karty” (zał. nr 18).

a) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających:

Zgodnie z informacją zawartą w załączniku nr 1 część IV, a także wyjaśnień Dyrektora OPS, na terenie gminy Jędrzejów nie funkcjonują rodziny wspierające. Jak wynika z informacji zawartych w ww. załączniku, OPS podejmował próby tworzenia warunków do działania rodzin wspierających poprzez:

- rozeznanie przez asystentów rodziny: analizy bliższego i dalszego otoczenia rodzin;
- rozeznanie przez pracowników socjalnych: analiza otoczenia rodzin oraz rodzin w środowisku lokalnym;
- spotkanie z zespołem interdyscyplinarnym ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie: przekazanie ideologii funkcjonowania rodzin wspierających, rozeznania czy wśród otoczenia poszczególnych instytucji wchodzących w skład zespołu tj. PPP, GKRPA, Punkt Informacyjno – Konsultacyjny ds. Uzależnień, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 w Jędrzejowie, SP w Jasionie, są osoby mogące pełnić funkcje rodziny wspierającej;
- rozeznania w placówkach oświatowych: pedagodzy SP Nr 4 w Jędrzejowie, Gimnazjum Nr 2 w Jędrzejowie oraz SP Nr 3 w Jędrzejowie dokonali rozeznania wśród rodziców uczniów.

c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsca dla dzieci:

Zgodnie z art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej kolejnym z zadań własnych gminy jest prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci. Z informacji uzyskanych w trakcie kontroli wynika, że na terenie gminy Jędrzejów nie ma placówek wsparcia dziennego funkcjonujących w strukturze OPS (zał. nr 19).

4. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo - wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo -terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Zgodnie z art. 176 pkt. 5 ww. ustawy gmina zobowiązana jest do współfinansowania kosztów pobytu małoletniego w pieczy zastępczej, wielkość tego współfinansowania określona została w art. 191 ust. 9 cyt. ustawy.

W dniu kontroli 27 dzieci z terenu gminy Jędrzejów umieszczonych było w pieczy zastępczej, w tym: 14 dzieci w instytucjonalnej i 13 dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej (w tym: 8 w spokrewnionych oraz 5 w niezawodowych rodzinach zastępczych). Wysokość środków finansowych za pobyt w/w dzieci w pieczy zastępczej obrazuje tabela przedstawiona w załączniku nr 1 część VI.

5. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych gmina zapewnia wsparcie pracowników socjalnych.

Zgodnie z informacjami zawartymi w załączniku do kontroli nr 1 część VII, w 2016 r. w ramach Działu Pracowników Socjalnych wyodrębniono Zespół ds. Pracy Socjalnej, którego celami są min: współpraca pracowników w zakresie tworzenia planów pracy z osobą/rodziną, wsparcie osób i rodzin we wzmacnianiu/odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie i pełnieniu odpowiednich ról społecznych (w tym materialne i rzeczowe), współpraca z innymi instytucjami, służbami społecznymi i podmiotami, współpraca, interwencja i koordynacja podejmowanych działań w sytuacjach kryzysowych (zagrożenia). Zadania opierają się min. na diagnozowaniu sytuacji osoby/rodziny przy pomocy wywiadu środowiskowego, wspólne z klientem ustalanie celów do działania przy pomocy kontraktu socjalnego. Pozwala to monitorować sytuację dzieci w rodzinach zagrożonych kryzysem lub

przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych z terenu gminy Jędrzejów.

Pracownicy socjalni, którzy w pierwszej kolejności trafiają do rodziny, dokonują analizy i diagnozy różnych problemów, w tym sytuacji dziecka w danym środowisku. W przypadku rodzin z dziećmi szczególną uwagę zwracają na to, czy rodzice w sposób prawidłowy wypełniają funkcje opiekuńczo – wychowawcze. W razie stwierdzenia nieprawidłowości nawiązują współpracę z różnymi służbami głównie z terenu gminy oraz podejmują działania w ramach szeroko rozumianej pracy socjalnej. Szczegółowe informacje na powyższy temat zawiera **załącznik do kontroli nr 1 część VII**.

Z informacji uzyskanych w trakcie kontroli wynika, że na terenie gminy Jędrzejów znajduje się 27 rodzin zagrożonych kryzysem, w których przebywa łącznie 57 dzieci. Rodziny te objęte są wzmożoną pracą socjalną, opisaną w ww. załączniku. W trakcie kontroli przeanalizowano dokumentację z monitoringu prowadzonego przez pracownika socjalnego w 5 rodzinach zagrożonych kryzysem. Monitoring w rodzinach zagrożonych dokumentowany jest na *Kartach Pracy Socjalnej z Rodziną (zał. nr 20)* oraz *notatkach służbowych* pracownika socjalnego (**zał. nr 21**).

W trakcie analizy dokumentacji rodzin zagrożonych stwierdzono, że w przypadku jednej z rodzin wskazane byłoby objęcie jej opieką asystenta, ze względu na zagrożone dobro dzieci w niej przebywających. W rodzinie wychowuje się 2 dzieci. Rodzina boryka się z problemem alkoholowym i przemocą.

W opinii kontrolujących rodziny, w których występuje przemoc, alkoholizm i wszczęto procedurę NK istnieje zagrożenie bezpieczeństwa, zdrowia i życia dzieci należy objąć opieką asystenta rodziny.

6. Koordynowanie działań, o których mowa w art. 8 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem".

Z informacji uzyskanych w trakcie kontroli wynika, że do dnia kontroli tj. 30 sierpnia 2017 r. do OPS w Jędrzejowie wpłynął jeden wniosek o wypłatę jednorazowego świadczenia w wysokości 4000 zł., o którym mowa w art. 10 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

W trakcie kontroli przeanalizowano teczkę z dokumentacją rodziny, która ubiega się o w/w świadczenie. W dokumentacji znajdował się: wniosek o ustalenie prawa do jednorazowego świadczenia, zaświadczenie o stanie zdrowia dziecka wydane przez lekarza specjalistę, zaświadczenie lekarskie potwierdzające pozostawanie kobiety pod opieką

medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży wydane przez specjalistę ginekologa – położnika oraz decyzje dot. przyznania świadczenia jednorazowego. Ponadto każda rodzina została poinformowana, że w przypadku urodzenia dziecka z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem rodzinie przysługuje na jej wniosek prawo do wsparcia asystenta rodziny. Do dnia kontroli do OPS nie wpłynął żaden wniosek o wsparcie asystenta rodziny.

Ustaleń dokonano na podstawie:

- rozmów z dyrektorem OPS, kierownikiem, asystentami;
- analizy dokumentacji: załącznika do kontroli, który stanowi załącznik nr 1 do niniejszego wystąpienia, statutu i regulaminu organizacyjnego OPS, dokumentacji dotyczącej kwalifikacji asystenta rodziny, informacji pisemnych sporządzonych przez dyrektora na potrzeby kontroli, dokumentacji asystenta oraz innej dokumentacji dotyczącej zakresu kontroli.

Ocena realizacji zadań objętych zakresem kontroli:

Organizacja pracy z rodziną na terenie Gminy Jędrzejów – W Statucie Ośrodka brak zapisów dot. realizacji zadań z ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny – zadanie realizowane prawidłowo.

Kwalifikacje asystentów rodziny i tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny – w 2017 r. - zadanie realizowane prawidłowo – Gmina Jędrzejów zatrudnia 5 osób na stanowisku asystenta rodziny, które posiadają kwalifikacje zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez: zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa, organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających, prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsca dla dzieci – zadanie realizowane prawidłowo z uchybieniami polegającymi na brakach formalnych

w dokumentacji oraz braku stosownych działań Ośrodka w przypadku rodzin rezygnujących ze współpracy z asystentem rodziny zamieszkujących na terenie innych gmin.

Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym – Gmina Jędrzejów ponosi koszty pobytu dzieci w pieczy zastępczej. Zadanie realizowane prawidłowo.

Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy – Gmina Jędrzejów na bieżąco monitoruje sytuację rodzin zagrożonych. Należałoby ponownie przeanalizować sytuację rodzin zagrożonych kryzysem, w których przebywają dzieci oraz objąć opieką asystenta, te rodziny w których występuje przemoc, alkoholizm i procedura NK.

Zadanie realizowane prawidłowo.

Koordinowanie działań, o których mowa w art. 8 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” – Ośrodek wypłacił jedno jednorazowe świadczenia w wysokości 4000 zł. W kontrolowanym okresie brak wniosków o wsparcie asystenta rodziny. Zadanie realizowane prawidłowo.

Mając powyższe na uwadze wydaje się następujące zalecenia:

1. Statut Ośrodka Pomocy Społecznej Miasta i Gminy w Jędrzejowie uzupełnić o podstawę prawną i zadania wynikające z ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem".
2. Zaktualizować zapisy w „Programie Działania Zespołu ds. Asysty Rodzinnej”.
3. Plany pracy z rodziną uzupełnić zgodnie z art. 15 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej o informację dot. przewidywanych efektów.
4. W przypadku wszystkich rodzin objętych opieką asystenta rodziny zmieniających miejsce zamieszkania sporządzać informację pisemną dotyczącą rodziny i przesłać ją do właściwego OPS na terenie gminy, w której osiedliła się rodzina.
5. W odniesieniu do rodziny z czwórką dzieci, która zrezygnowała ze współpracy z asystentem, należy niezwłocznie o sytuacji rodziny poinformować sąd.

6. W dokumentacji dot. monitoringu uzupełnić brakujące podpisy.
7. Dokumentację rodzin, z którymi zakończono pracę uzupełnić o informację podsumowującą współpracę z asystentem rodziny.
8. Przeanalizować sytuację rodzin zagrożonych kryzysem, w których przebywają dzieci oraz objąć opieką asystenta rodziny te, których sytuacja wymaga szczególnego wsparcia.

Pouczenie

Zgodnie z art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2013 poz. 135 ze zm.) kontrolowana jednostka może w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, zgłosić do nich zastrzeżenia. Wojewoda, w terminie 14 dni od dnia otrzymania zastrzeżeń przedstawi stanowisko w sprawie ich uwzględnienia. W przypadku nieuwzględnienia zastrzeżeń przez wojewodę kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni od dnia otrzymania stanowiska wojewody, do powiadomienia wojewody o realizacji zaleceń. W przypadku uwzględnienia zastrzeżeń przez wojewodę, kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni od dnia otrzymania stanowiska wojewody, do powiadomienia wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, mając na uwadze zmiany wynikające z uwzględnionych zastrzeżeń.

Zgodnie z art. 197 e i 197 f ustawy o której mowa, w przypadku niepodjęcia lub niewykonania czynności wynikających z zaleceń pokontrolnych, mających na celu ograniczenie lub likwidację stwierdzonych istotnych uchybień lub nieprawidłowości w funkcjonowaniu placówki opiekuńczo-wychowawczej, wojewoda może orzec o czasowym lub stałym cofnięciu zezwolenia na prowadzenie tej placówki.

Jeżeli w wyniku przeprowadzonej kontroli zostaną ujawnione rażące zaniedbania lub zaniechania realizacji obowiązków ustawowych, wojewoda może wezwać jednostkę samorządu terytorialnego do wyznaczenia wykonawcy zastępczego, w terminie nie dłuższym niż 2 miesiące od dnia otrzymania wezwania.

W przypadku niewyznaczenia przez jednostkę samorządu terytorialnego wykonawcę zastępczego w terminie, o którym mowa, wojewoda może wystąpić do sądu administracyjnego ze skargą na bezczynność organu jednostki samorządu terytorialnego.

Zgodnie z art. 198 ustawy - kto nie realizuje zaleceń pokontrolnych, podlega karze pieniężnej w wysokości od 500 do 10 000 zł.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednakowych egzemplarzach, z czego jeden przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, a drugi włącza się do akt kontroli.

Katarzyna Arendowicz

Anna Konicewska

Aliga Szwach

Anne Knyse - Pawtowska

(osoby kontrolujące)

Z up. WOJEWÓDY ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Mariusz Pašek

ZASTĘPCA DYREKTORA

WYDZIAŁU POLITYKI SPOŁECZNEJ I ZDROWIA
(zarządzający komisją)

Wykaz załączników:

1. Pisemne informacje przygotowane przez Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Jędrzejowie.
2. Zarządzenie Nr 38/2012 Burmistrza Miasta Jędrzejowa z dnia 14 lutego 2012 r.
3. Zarządzenie Nr 13/2015 z dnia 30.12.2015 r. Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej Miasta i Gminy w Jędrzejowie w sprawie powołania Zespołu ds. Asysty Rodzinnej oraz wprowadzenia Programu Działania Zespołu.
4. Lista rodzin skierowanych do asystentury przez Sąd Rodzinny.
5. Postanowienie Sądu z dnia 28.10.2016 r.
6. Protokół przyjęcia ustnego wyjaśnienia.
7. Protokół przyjęcia ustnego wyjaśnienia.
8. Plan pracy.
9. Plan pracy z rodziną cz. II aktualizacja.
10. Karta pracy socjalnej z rodziną.
11. Sprawozdanie okresowe nr 1.
12. Rodziny, z którymi zakończono pracę asystenta.
13. Notatki służbowe sporządzone przez specjalistę pracy socjalnej.
14. Pismo do GOPS w Oksie.
15. Protokół Nr 1 /2016 sporządzony przez pracownika socjalnego.
16. Zakończenie asystentury.
17. Monitoring rodziny.
18. Rodziny, z których dzieci zostały umieszczone w pieczy, z którymi po umieszczeniu pracował asystent.
19. Protokół przyjęcia ustnego oświadczenia.
20. Karta pracy socjalnej z rodziną.
21. Notatka służbowa.